

ДИСТАНЦІЙНА РОБОТА ЯК СКЛАДОВА НАВЧАННЯ СУЧАСНОГО ВИЩОГО ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

DISTANCE WORK AS A COMPONENT OF EDUCATION IN A MODERN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION IN WARTIME CONDITIONS

Сьогодні вноситься свої корективи у наше життя. Освіта зазнала сильних змін в умовах воєнного стану. Усі ми вчимося жити в цих нових реаліях: хтось – продовжувати здобувати освіту, а хтось – працювати.

Керівництво сучасного вищого освітнього закладу в умовах Російської збройної агресії проти України потребує чітких, швидких та вчасних рішень, доступних роз'яснень, розробки нових нормативно-правових і законодавчих актів та внесення змін в наявні. Не менш важлива чесна, вчасна й зрозуміла комунікація з учасниками освітнього процесу, виокремлення проблем та пропонування рішень для їх розв'язання.

Стаття присвячена одній з актуальних проблем сьогодення – дистанційній роботі сучасного вищого освітнього закладу в умовах воєнного часу. Зокрема, розкривається сутність таких понять як дистанційне навчання, синхронний режим, асинхронний, змішане навчання, призначення навчальної платформи – Moodle, яка є безпечною та інтегрованою системою для створення персоналізованого навчального середовища. Основна увага зосереджується на теоретичних питаннях дистанційної освіти, позитивним, і негативним сторонам під час дистанційного навчання; поєднання онлайн-навчання, традиційного та самостійного. Висвітлюються питання впровадження і використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої освіти. На основі аналізу обґрунтовуються переваги та недоліки синхронного та асинхронного режиму. Зазначається також, яка саме комбінація навчання онлайн-навчання, традиційного та обмежень конкретного закладу вищої освіти, учасників освітнього процесу; висвітлено сучасний стан використання дистанційних навчальних курсів платформи Moodle у процесі професійної підготовки студентів; подаються відповіді на питання: Що таке Moodle? Хто може користуватися Moodle? Чи складно навчитись користуватися Moodle самостійно? Як створити курс? Скільки часу займає розробка електронного курсу в Moodle? За допомогою яких модулів відбувається співпраця викладача зі студентами? Розглядаються окремі аспекти переходу до дистанційного навчання здобувачів вищої освіти традиційної форми у зв'язку з оголошенням воєнного стану.

Ключові слова: дистанційне навчання, синхронний режим, асинхронний режим, змі-

шане навчання, платформа Moodle, вища освіта, освітній процес.

The present makes adjustments to our lives. Education underwent strong changes in the conditions of martial law. All of us are learning to live in these new conditions: some – to continue getting an education, and some – to work.

The management of a modern higher educational institution under Russian armed aggression against Ukraine requires clear, quick and timely decisions, accessible explanations, the development of new regulatory and legislative acts and the introduction of changes to the existing ones. Equally important is honest, timely and clear communication with the participants of the educational process, identifying problems and proposing solutions to solve them.

The article is devoted to one of the urgent problems of today – remote work of a modern higher educational institution in wartime conditions. In particular, the essence of such concepts as distance learning, synchronous mode, asynchronous, mixed learning is revealed, assignment of the learning platform – Moodle, which is a secure and integrated system for creating a personalized learning environment. The main focus is on theoretical issues of distance education, positive and negative sides during distance learning; a combination of online, traditional and independent learning. Issues of implementation and use of information and communication technologies in institutions of higher education are highlighted. Based on the analysis, the advantages and disadvantages of synchronous and asynchronous mode are substantiated. It is also indicated which combination of training is best suited for the conditions, features and limitations of a specific institution of higher education, participants in the educational process; the current state of use of distance learning courses of the Moodle platform in the process of professional training of students is highlighted; answers to the questions: What is Moodle? Who can use Moodle? Is it difficult to learn how to use Moodle on your own? How to create a course? How long does it take to develop an e-course in Moodle? With the help of which modules does the teacher collaborate with students? Certain aspects of the transition to distance learning of traditional higher education applicants in connection with the declaration of martial law are considered.

Key words: distance learning, synchronous mode, asynchronous mode, mixed learning, the Moodle platform, higher education, educational process.

УДК 377.018.43(477) (045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.1.41>

Кулікова Т.В.,

канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри філології
та гуманітарних дисциплін
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С. Макаренка

Дорошенко Т.М.,

асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С. Макаренка

Мацько В.В.,

асистент кафедри педагогіки
та психології дошкільної освіти
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С. Макаренка

Шалія І.В.,

викладач-методист кафедри теорії
і методики фізичного виховання
Кременчуцького педагогічного коледжу
імені А.С. Макаренка

Постановка проблеми в загальному вигляді. У всіх освітніх закладах України вже четвертий рік поспіль відбувається навчання у форматі дистанційного або змішаного навчання. Спочатку для країни стало випробування, яке спричинило захворювання на COVID-19, а з 24 лютого 2022 року було запроваджено Воєнний стан в Україні – повномасштабне вторгнення Росії.

Із початком воєнних дій, освіта зіткнулася з величезними викликами та проблемами: переміщення великої кількості громадян до контрольованої території та за кордон, тимчасова окупація територій, загибель людей, руйнування закладів освіти, освітній геноцид, порушення прав учасників освітнього процесу та багато інших. Частина цих проблем вирішена, частина залишається невирішеними з певних причин.

Кожен освітянин України стикнувся із запитанням: як навчати молодь під час надзвичайних ситуацій, під час війни? Головна мета дистанційного навчання під час воєнного стану – це психологічна підтримка, спілкування, перемикає увагу з воєнних конфліктів на інші важливі, життєві завдання, на що-небудь приємне.

Від початку російського вторгнення на територію України на 30.08.2022 року **2405 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів**. 270 з них зруйновано повністю. Ця статистика щодня змінюється і буде змінюватися поки країна-агресор не буде переможеною, адже після ворожих обстрілів підтверджуються нові факти руйнувань.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У результаті аналізу наукових праць встановлено, що ще залишається ряд питань, які не в достатньому обсязі присвячені дистанційному навчанню, асинхронному та синхронному режимам, змішаній формі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Застосування дистанційних технологій в освітній діяльності здійснюється відповідно до Листа Міністерства освіти і науки України Щодо організації дистанційного навчання від 02.11.2020 р. № 1/9-609 [4] *тижневий* – використовується, якщо навчання на курсі організується потижнево, з точною датою початку та кінця, чітко визначеними строками;

– *тематичний* – розділяє курс на теми. Такий формат зручний для курсів, які тривають протягом семестру або навчального року;

– *форумний формат* – навчання проходить у вигляді форуму, який може оцінювати викладач;

– *формат єдиної діяльності* – на сторінці курсу буде показано тільки один елемент або ресурс [8].

Час необхідний для розробки навчального курсу в Moodle залежить від цілей та пріоритетів, які ставить перед собою викладач. Якщо є потреба у розробці повноцінного курсу, який буде включати навчально-методичний комплекс дисципліни зі всіма його складовими, то розробка може зайняти досить багато часу – від кількох тижнів (якщо є готові напрацювання, які здебільшого можна скопіювати або завантажити з гугл-диск), до кількох місяців (якщо усі матеріали потрібно розробляти з нуля).

Можна створити простіший варіант курсу, робота над яким триватиме від кількох годин до кількох днів. Не обов'язково одразу розміщувати усі модулі, спочатку достатньо розмістити лише найважливіші, які дозволяють студентам користуватися навчальним матеріалом та оцінювати їхню роботу. Поступово можна збільшувати, додавати інформацію, наповнювати їхній зміст, ускладнювати, змінювати способи оцінювання студентів та ін.

Позитивним є те, що модуль можна «приховати» на той час, поки він не завершений. Його

буде бачити лише викладач. Також модулі із наступних тем можна приховувати до тих пір, поки студенти не виконають завдання з попередніх тем, після зробити їх видимими.

Ресурс у системі Moodle – це група об'єктів, які дозволяють додати до курсу будь-який вміст. Наприклад, це можуть бути вебсторінки, текстові сторінки, написи, посилання на файли (модуль «Файл»), вебсторінки (модуль «URL-веб посилання»), каталог із файлами (модуль «Тека»), текстові сторінки у форматі книги (модуль «Книга») [8].

Викладач сам обирає, які з цих об'єктів розміщувати на курсі, виходячи з мети та завдань навчальної дисципліни.

Корисними та важливими є особливості модуля «Тест» в Moodle. Для того, щоб створити тест потрібно спочатку створити «Банк питань», тобто спочатку ввести в систему усі тестові запитання з навчальної дисципліни, які потім будуть використовуватись при створенні тесту. Для цього у меню потрібно обрати блок «Керування» та пункт «Банк питань». Тоді створити «Категорію», до якої будуть належати завдання (можна використати, до прикладу, назву теми, якої вони стосуються), натиснути кнопку «Створити нове питання».

Під час роботи з цим модулем викладач розробляє тести, які можуть містити питання різних типів: множинний вибір – питання, у якому можна вибирати одну або декілька відповідей з наданого списку; відповідність – встановлення відповідності; есе – дозволяє відповіді з декількох речень або абзаців. Результати оцінюються викладачем вручну; правильно-неправильно – є лише два варіанти відповіді на питання «правильно» чи «неправильно»; коротка відповідь – відповідь одним словом, яке учень має ввести з клавіатури; перетягування в тексті – пропущені в тексті слова заповнюються за допомогою перетягування; числова відповідь – відповідь числом, яке учень має ввести з клавіатури; інші питання.

«Тест» дозволяє викладачеві не витрачати вільний час для перевірки, бо відповіді перевіряє система автоматично та результати одразу вносяться в журнал оцінок. Тож основні затрати часу пов'язані не з перевіркою робіт, а з розробкою питань, наповненням ними «Банку питань» та налаштуванням тесту. Один раз розробив питання і вільний.

У разі потреби оперативно розмістити навчальні матеріали для студентів доречно буде обрати такі об'єкти як «URL», «файл» та «сторінка».

URL дозволяє забезпечити веб-посилання на ресурс курсу, використовуючи все, що знаходиться у вільному доступі в Інтернеті (документи, інформація, зображення, погляди, висловлювання, мультимедіа відео- та аудіоінформація та ін.).

«Файл» дозволяє надати файл у вигляді ресурсу курсу. Усюди, де це можливо, файл буде відображатися в інтерфейсі (*англ. interface* – пере-

городка): сукупність засобів, методів і правил, що забезпечують взаємодію пристроїв обчислювальної системи, програм та (або) користувача курсу; в іншому випадку студентам буде запропоновано завантажити його. Найкраще файли розміщувати у форматі «pdf».

Модуль «Сторінка» надає викладачу можливість створити веб-сторінку, використовуючи вбудований електронний документ призначений для поширення у комп'ютерній мережі, що його можна переглянути у веб-браузері (може містити текст, зображення, звук, відео, а також інтерактивні комп'ютерні програми). Переваги використання модуля «Сторінка» у порівнянні з модулем «Файл» полягають у тому, що ресурс стає більш доступними (наприклад, для користувачів мобільних пристроїв), його легше оновлювати.

«Сторінка» може бути використана для того, щоб представити вимоги та положення курсу, коротку інформацію про курс; впровадити кілька відео або звукових файлів; розмістити лекційний матеріал.

Висновки. Цифрова компетентність викладача, яка формується через самоорганізацію, самовдосконалення, прямо впливає на проведення цікавого, змістовного заняття, яке підготує конкурентоспроможного майбутнього фахівця на ринку праці. А запровадження новітніх технологій, тобто, дистанційне навчання, дозволить підвищити якість освітнього процесу, зробити його сучасним та доступним для кожного.

Учасники освітнього процесу через наслідки загрози життю, бойові дії та тимчасову окупацію окремих територій вимушені були переїхати зі своїх домівок за кордон або перемістилася в інші регіони України. Науково-педагогічні та/або педагогічні працівники, здобувачі освіти все ще залишаються на тимчасово окупованих територіях. Освітні заклади частково або взагалі зруйновані.

Тому сьогодні варто говорити про дистанційне, змішане навчання, синхронний та асинхронний режими, позитивні і негативні сторони таких процесів. Водночас, усі активності впродовж вивчення того чи іншого предмету логічно пов'язані між собою і, як результат, студент отримує цілісний навчальний досвід.

Важливою системою навчання під час дистанційної роботи в сучасному вищому освітньому

закладі в умовах воєнного часу є Moodle, яка є найбільш досконалою і поширеною в Україні і в світі. На даний момент Moodle вже має 129 мільйонів користувачів в усьому світі й продовжує розвиватися темпами, значно швидшими, ніж її конкуренти.

Незважаючи на важливість досліджень вище наведених авторів, маємо зауважити, що концепція дистанційної освіти в Україні ще потребує більш розлогих подальших розробок.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гавлюк В. В. Методичні рекомендації щодо вивчення фізичної культури. Частина II. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2002.

2. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія / за ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків : Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.

3. Іванов О. 60% внутрішніх переселенців втратили роботу, ані грошей, ані джерел доходу. Бізнес. 03.08.2022. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/skilki-vnutrishnih-pereselenciv-zalishilisya-bez-roboti-ta-bud-yakih-dzherel-dohodu-doslidzhennya-50260732.html> (дата звернення: 20.08.2022).

4. Лист Міністерства освіти і науки України Щодо організації дистанційного навчання. 02.11.2020 р. № 1/9-609. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya> (дата звернення: 16.08.2022).

5. Прибилова В. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. 2013. URL: https://www.google.com/url?esrc=s&q=&rct=j&sa=U&url=https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/download/8791/8312/&ved=2ahUKEwj2-NvUsLf6AhVaADQIHboDDi4QFnoECAEQAg&usg=AOvVaw35gj6ARgJXg3jH_s9CE0PB (дата звернення: 22.08.2022).

6. Роз'яснення МОН: особливості застосування норм трудового законодавства, дистанційної форми роботи під час дії правового режиму воєнного стану. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/rozyasnennya-mon-osoblivosti-zastosuvannya-norm-trudovogo-zakonodavstva-distancijnoyi-formi-roboti-pid-chas-diyi-pravovogo-rezhimu-voyennogo-stanu> (дата звернення: 22.08.2022).

7. Синхронне й асинхронне дистанційне навчання. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2924-sinhronne-y-asinhronne-distantyne-navchannya> (дата звернення: 15.08.2022).

8. Що таке Moodle? URL: <https://moodle.org/mod/page/view.php?id=8174> (дата звернення: 30.08.2022).